

Uitvoeringsinstrument evaluatie en monitoring

**kaderbeschikking structuurversterking
glastuinbouw Noord Nederland**

**René Verhoeven
Caroline Sas**

Informatie- en KennisCentrum Landbouw/Ede, december 1998

© 1998 Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Informatie- en KennisCentrum Landbouw, Postbus 482, 6710 BL EDE.

Het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die kunnen ontstaan bij het gebruik van gegevens uit deze publicatie.

Oplage 50 exemplaren

Samenstelling René Verhoeven en Caroline Sas

Druk Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Facilitaire Dienst

Voorwoord

In 1996 is het beleid voor de Herstructurering Glastuinbouw ontwikkeld. Een onderdeel hiervan is de kaderbeschikking structuurversterking glastuinbouw in Noord Nederland. De kaderbeschikking ondersteunt het Plan van Aanpak Glastuinbouw 1998-1999 van de Noordelijke overheden dat als doel heeft de verbetering van de structuur en vestigingsvoorwaarden voor nieuwe glastuinbouwbedrijven in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe.

Bij goed beleid maken hoort ook het evalueren van het ontwikkelde beleid. Enerzijds om bijstellingen gericht te kunnen doen, anderzijds om van de evaluatie te leren voor de ontwikkeling van toekomstig beleid.

Op verzoek van Directie Noord heeft het IKC-Landbouw een instrument ontwikkeld voor het evalueren en monitoren van de kaderbeschikking. In het voorliggende instrument is aangegeven welke informatie op welke momenten en op welke wijze wordt opgeleverd. Tevens is aangegeven wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de verschillende onderdelen van de evaluatie en monitoring.

Het uitvoeringsinstrument is ontwikkeld door R. Verhoeven en C. Sas van het IKC-landbouw in samenwerking met C. Mulder van de directie Noord en E. Luitjens namens SNN.

Ir. H.A. Gonggrijp
Hoofd Informatie- en KennisCentrum Landbouw

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	5
Managementsamenvatting	7
1 Inleiding	9
2 Toelichting op het uitvoeringsinstrument	10
2.1 Evaluatie en monitoring	10
2.2 Gebruik van de onderdelen van het instrument	11
2.2.1 evaluatie	11
2.2.2 monitoring	11
2.2.3 enquête, onderzoek	12
2.3 Planning	12
3 Monitoring	14
3.1 Programma-monitoring (P-monitoring)	14
3.2 Voortgang-monitoring (V-monitoring)	15
4 Evaluatie	16
4.1 Effect van de kaderbeschikking	16
4.2 Efficiency van de kaderbeschikking	18
5 Verantwoordelijkheden en begroting	20
5.1 Verantwoordelijkheden	20
5.2 Begroting	21
Bijlage 1: Uitwerking evaluatievragen voor de evaluator	23
Bijlage 2: Begrippenlijst	27

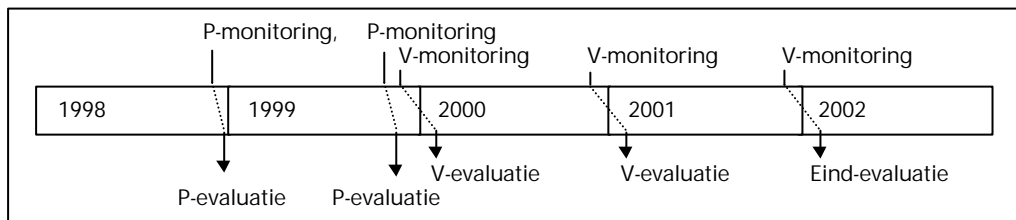
Managementsamenvatting

Conform afspraken rond zorgvuldige beleidsontwikkeling dient de kaderbeschikking structuurversterking glastuinbouw in Noord Nederland te worden geëvalueerd op het bereiken van het beleidsdoel en de effectiviteit van de bestede overheidsgelden. Om dit mogelijk te maken heeft IKC-Landbouw een uitvoeringsinstrument ontwikkeld voor evaluatie en monitoring op verzoek van de Directie Noord.

Het instrument dat voor u ligt maakt het mogelijk de kaderbeschikking te evalueren op effect en efficiency. De wijze waarop de kaderbeschikking is uitgevoerd, wordt niet geëvalueerd. Het effect en de efficiency worden periodiek beoordeeld ten einde beleidsvragen over de kaderbeschikking te kunnen beantwoorden en besluitvorming over eventuele aanpassing van de kaderbeschikking mogelijk te maken.

De kaderbeschikking wordt vijf keer beoordeeld. De beoordelingen worden vastgelegd in evaluatierapporten. In het instrument komt dit tot uitdrukking in drie verschillende typen evaluaties, en wel Programma-, Voortgang- en Eind-evaluatie.

Planning: Monitoring en evaluaties

P-monitoring = Programma-monitoring V-monitoring = Voortgang-monitoring
P-evaluatie = Programma-evaluatie V-evaluatie = Voortgang-evaluatie

Het uitvoeringsinstrument beslaat naast de planning en de bijbehorende activiteiten, de verantwoordelijkheden rondom de evaluatie en monitoring. De verantwoordelijkheden bij de uitvoering van de evaluatie van de kaderbeschikking zijn verdeeld over Directie Noord, Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN) en IKC-Landbouw.

IKC-Landbouw voert de regie over alle evaluaties en is eindverantwoordelijk voor het opleveren van de evaluatierapportages, inclusief beleidsaanbevelingen, aan Directie Noord. Beide programma-evaluaties en de eerste voortgang-evaluatie (voorjaar 2000) worden uitgevoerd door het IKC-Landbouw in samenwerking met Directie Noord. Dit mede om ervaring op te doen met dit uitvoeringsinstrument en zondig het instrument aan te kunnen passen. De tweede voortgang-evaluatie en de eind-evaluatie worden uitgevoerd door een onafhankelijke derde partij. Bij de uitvoering van de evaluatie heeft de evaluator het recht alle benodigde informatie in te zien.

Directie Noord is verantwoordelijk voor het inbrengen van de evaluatiegegevens en daaruit voortkomende beleidsaanbevelingen in het traject van beleidsontwikkeling en besluitvorming. In het evaluatietraject brengt de directie de conceptevaluaties in op de bijeenkomsten van het Platform Glastuinbouw. Ook stemt zij de rapportages af met de Gedeputeerden Landbouw van de provincies Friesland, Groningen en Drenthe (SNN). Tevens geeft zij op de vastgestelde momenten informatie vrij over de eindafrekening van de kaderbeschikking.

In 2002 neemt Directie Noord het besluit of in 2005 nogmaals een evaluatie plaats vindt en op welke wijze.

Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN) is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de monitoring en het leveren van de monitoring rapportages op de vastgestelde momenten. De monitoring rapportages worden geleverd aan Directie Noord.

Het Platform Glastuinbouw en SNN bespreken de concept evaluatierapportages.

1 Inleiding

In juni 1996 heeft de minister van LNV in de tuinbouwbrief plannen voor herstructurering van de glastuinbouw aangekondigd. De kaderbeschikking structuurversterking glastuinbouw in Noord Nederland is één van de onderdelen hiervan. Deze is op 12 augustus 1998 in werking getreden. Middels deze kaderbeschikking stelt de minister een bedrag van 10 miljoen gulden beschikbaar voor de jaren 1998 en 1999 voor de verstrekking van subsidies ter verbetering van de structuur en vestigingsvoorwaarden voor nieuwe glastuinbouwbedrijven in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. Deze subsidie wordt beschikbaar gesteld door middel van projecten in het kader van het Plan van Aanpak Glastuinbouw 1998-1999 voor de glastuinbouwgebieden in de Groningen, Friesland en Drenthe. Dit Plan is vastgesteld door de gedeputeerde staten van genoemde provincies, die gezamenlijk optreden in het Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN). Voorwaarde voor bijdrage van LNV is dat de noordelijke overheden een gelijke subsidie beschikbaar stellen. Conform het Plan van Aanpak richt de kaderbeschikking zich op vier thema's: de aanleg of verbetering van (kennis)infrastructurele voorzieningen, ketenactiviteiten, verbetering van afzet en logistieke systemen en het creëren van innovatieve technologieën en werkwijzen alsmede het verspreiden ervan.

De verantwoordelijkheid voor de daadwerkelijke verwezenlijking van de projecten berust bij SNN. De betrokkenheid van LNV blijft beperkt tot de toetsing op criteria die in de beschikking zijn beschreven. De directeur Noord is belast met de uitvoering van de beschikking.

Conform afspraken rond zorgvuldige beleidsontwikkeling dient de kaderbeschikking te worden geëvalueerd. De evaluatie zal inzicht geven in de bijdrage van de kaderbeschikking aan het beleidsdoel en de effectiviteit van de bestede overheidsgelden. De wijze waarop de kaderbeschikking is uitgevoerd, wordt niet geëvalueerd. Het effect en de efficiency worden periodiek beoordeeld ten einde beleidsvragen over de kaderbeschikking te kunnen beantwoorden en besluitvorming over eventuele aanpassing van de kaderbeschikking mogelijk te maken. Hiervoor is dit uitvoeringsinstrument voor evaluatie en monitoring ontwikkeld.

In dit document is dit uitvoeringsinstrument beschreven. Het beslaat de activiteiten, de planning en de verantwoordelijkheden rondom de evaluatie en monitoring van de kaderbeschikking. De activiteiten en verantwoordelijkheden zijn afgestemd met Directie Noord, Directie Landbouw, SNN en IKC-Landbouw.

2 Toelichting op het uitvoeringsinstrument

2.1 Evaluatie en monitoring

De evaluatie zal inzicht geven in de bijdrage van de kaderbeschikking aan het beleidsdoel en de effectiviteit van de bestede overheidsgelden. Daartoe is evaluatie in dit instrument gedefinieerd als:

Het periodiek beoordelen van het effect en de efficiency van de kaderbeschikking op basis van monitoring rapportages en enquêtes onder de doelgroep, teneinde beleidsvragen over de kaderbeschikking te kunnen beantwoorden en besluitvorming over eventuele aanpassing van de beschikking mogelijk te maken.

In overleg met de opdrachtgever regiodirectie Noord zijn de beleidsdoelen vastgesteld. Het doel t.a.v. het effect van de kaderbeschikking is tweeledig. Ten eerste het verbeteren van de structuur en vestigingsvoorwaarden voor nieuwe glastuinbouwbedrijven in de drie noordelijke provincies middels de vier genoemde thema's in de kaderbeschikking. Het tweede doel is hier een afgeleide van. De goede vestigingsvoorwaarden levert een bijdrage aan de verplaatsing van glastuinbouwbedrijven uit andere gebieden van Nederland naar de noordelijke provincies. Het tweede doel betreft dan ook de vestiging van nieuwe bedrijven in de drie provincies. Concreet vertaalt in een gemiddelde groei van 20 ha per jaar over de periode 1999-2008. Dit is een verdubbeling van de autonome groei in de periode 1985-1998 (bron: directie Noord). Het criterium voor de efficiency van de kaderbeschikking is nog niet vastgelegd. Directie Noord is verantwoordelijk voor het t.z.t. vaststellen van dit criterium.

In het instrument wordt gewerkt met evaluatievragen (hoofdstuk 4) die verdeeld zijn over de twee doelen: effect en efficiency. De antwoorden op deze vragen zijn de kern van de evaluatie, de doelen worden hieraan getoetst. Uit de evaluatievragen zijn onderzoeksvragen afgeleid. Deze vragen sturen op hun beurt de verzameling van gegevens aan die nodig zijn om de vragen te beantwoorden. Een groot deel van deze gegevensverzameling gebeurt via monitoring. Deze gegevens worden vastgelegd in monitoringrapportages. Daarnaast worden gegevens verzameld middels enquêtes onder de doelgroep, de nieuw gevestigde tuinbouwbedrijven. Ook wordt een onderzoek uitgevoerd naar de bekendheid van het vestigingsklimaat in het Noorden onder bedrijven elders in het land.

Zoals genoemd worden er gegevens verzameld middels monitoring. In dit instrument is monitoring gedefinieerd als:

Het periodiek verzamelen van gegevens om tussentijdse bijstelling van de kaderbeschikking op het aspect beoordeling mogelijk te maken. Deze gegevens vormen de directe input voor de evaluatie van de kaderbeschikking.

In het instrument is deze gegevensverzameling door middel van monitoringsvragen vastgelegd (hoofdstuk 3). De vragen zijn vooral een kwantitatieve uitwerking van de onderzoeksvragen. De vragen hebben betrekking op beide programma's, de afzonderlijke projecten en de voortgang van de projecten. De beschrijvingen van de twee programma's en de afzonderlijke projecten en de voortgangsrapportages die volgens afspraken in de kaderbeschikking door SNN worden aangeleverd, zijn de belangrijkste bronnen voor deze gegevens.

2.2 Gebruik van de onderdelen van het instrument

2.2.1 evaluatie

De kaderbeschikking wordt vijf keer beoordeeld. De beoordelingen worden vastgelegd in evaluatie rapporten. In het instrument komt dit tot uitdrukking in drie verschillende typen evaluaties, en wel Programma-, Voortgang- en Eind-evaluatie. Het doel en de verschillen in de evaluaties zijn hieronder aangegeven.

Programma-evaluatie

SNN dient een programma in 1998 en 1999. De Programma-evaluatie beoordeelt het verwachte effect. Deze evaluatie levert informatie op waarmee de coördinator bij Directie Noord in staat gesteld wordt om beslissingen te nemen over de prestaties en het proces van de kaderbeschikking.

Voortgang-evaluatie

In december van de jaren 1999, 2000 en 2001 wordt door de programma-indiener (SNN) een voortgangsrapportage ingeleverd. Dit betreft dan de voortgang van beide programma's. Op die momenten komt informatie over de voortgang van de activiteiten binnen de kaderbeschikking beschikbaar. De Voortgang-evaluatie wordt aansluitend uitgevoerd. Deze evaluatie geeft de coördinator van Directie Noord inzicht in de stand van zaken, het al gerealiseerde effect en een doorkijk naar het doelbereik. De programma-evaluatie rapportages vormen een intergraal onderdeel van de voortgang-evaluatie.

Eind-evaluatie

In de Kaderbeschikking is opgenomen dat in augustus 2002 een verslag gepubliceerd wordt over de doeltreffendheid en de effecten van de beschikking in de praktijk. Hiervoor wordt een Eind-evaluatie uitgevoerd. Het is een uitgebreide evaluatie met een doelbereikingsonderzoek. De vragen uit de voorgangs-evaluatie worden opnieuw gesteld. Daarnaast worden er extra vragen beantwoord die dieper in gaan op het doelbereik. Ook wordt middels enquêtes gegevens verzameld onder de doelgroep.

In het overzicht in hoofdstuk 4 is in de kolom 'type' voor elke onderzoeksvraag aangegeven in welke rapportage het antwoord op deze vraag moeten worden opgeleverd. Tevens is aangegeven welke informatiedrager nodig is en wie de informatiedrager beheert. Onder informatiedrager wordt verstaan een schriftelijk document waar de informatie voor beantwoording van een vraag is vastgelegd. Daarnaast is in het overzicht aangegeven hoe de antwoorden op de onderzoeksvragen worden verwerkt tot het antwoord op de evaluatievraag. Dit is door middel van een synthese van de monitoringsgegevens, een enquête of een studie. De evaluator is hiervoor verantwoordelijk. In de hoofdstukken 3 en 4 worden de monitorings- en evaluatie-vragen los van elkaar weergegeven. In bijlage 1 is aangegeven welke monitoringsvragen voor welke evaluatie-vragen van belang zijn.

2.2.2 monitoring

De monitoring van gegevens heeft betrekking op de beide programma's, de afzonderlijke projecten en de voortgang van de projecten. Het verzamelen van deze gegevens wordt door de opgestelde monitoringsvragen gestuurd. De gegevens worden vastgelegd in monitoring rapportages. In het instrument wordt onderscheid gemaakt in de Programma-monitoring en de Voortgang-monitoring.

Programma-monitoring

Het verzamelen van gegevens over de aard van projecten en de te verwachte effecten van de programma's. Deze monitoring vindt twee keer plaats en wel zo spoedig mogelijk na het indienen van elk programma bij het ministerie van LNV.

Voortgang-monitoring

Het verzamelen van gegevens over de al bereikte effecten van de projecten. Het zijn gegevens die betrekking hebben op de afzonderlijke projecten, de beide programma's in zijn totaliteit en de nieuwe glastuinbouwbedrijven in de drie provincies. De monitoring rapportages worden geschreven aan het eind van de jaren 1999, 2000 en 2001. Dit sluit aan bij de momenten waarop ook de voortgangsrapportages (zie kaderbeschikking) door SNN moeten worden ingediend bij het ministerie van LNV.

In hoofdstuk 3 zijn de monitoringsvragen aangegeven, de informatiedrager die daarvoor nodig is en is aangegeven wie de informatiedrager beheert en daarmee het antwoord op de vraag aanlevert.

2.2.3 enquête, onderzoek

Naast de informatie uit de diverse monitoring rapportages wordt voor de uitvoering van de voortgangsevaluatie en de eind-evaluatie ook nog informatie vergaard via enquête en onderzoek. De volgende aanvullende informatie wordt voorzien:

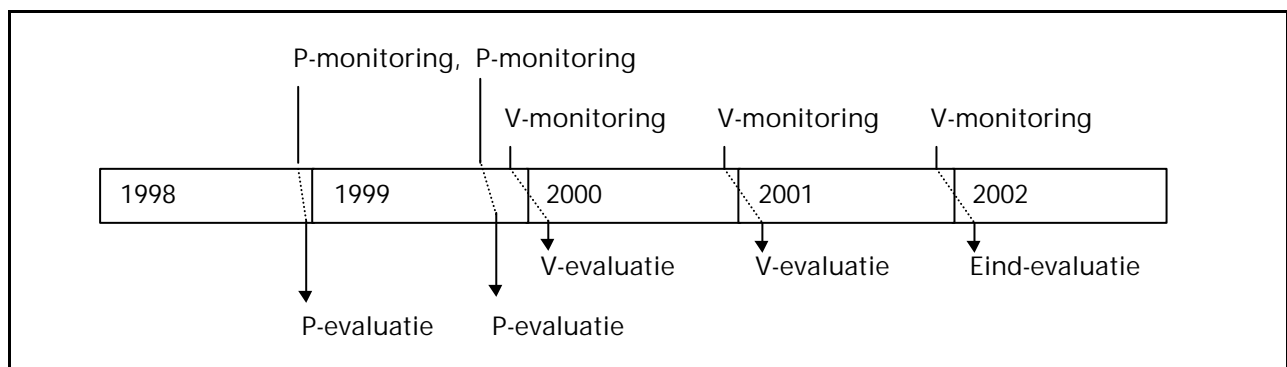
- a) een enquête (of andere onderzoeksmethode) onder de groep van nieuwe glastuinbouwbedrijven om de vragen over de rol van de kaderbeschikking en andere factoren bij de keuze tot vestiging te beantwoorden;
- b) een onderzoek om de vraag over de bekendheid van het vestigingsklimaat in het Noorden bij de bedrijven in de Randstad te kunnen beantwoorden;
Het streven is om dit onderzoek te beperken tot de resultaten uit het project Acquisitie. Wanneer dit niet voldoende informatie oplevert, moet het onderzoek uitgebreid worden.
- c) de tijdsinzet van de medewerkers van Directie Noord voor de uitvoering van de kaderbeschikking wordt opgevraagd.

De evaluator is verantwoordelijk voor de opzet en de uitvoering van bovenstaande activiteiten. Bij de start van de evaluatie moet de informatie in onbewerkte vorm voor handen zijn.

2.3 Planning

Voor zowel de evaluatie als de monitoring zijn momenten aangegeven waarop deze moeten worden uitgevoerd. Deze staan in het volgende schema.

Planning: Monitoring en Evaluaties

P-monitoring = Programma-monitoring
P-evaluatie = Programma-evaluatie

V-monitoring = Voortgang-monitoring
V-evaluatie = Voortgang-evaluatie

P- en V-monitoring

Voor de P-monitoring geldt dat de rapportage klaar dient te zijn vier weken na de goedkeuring van het programma door directie Noord. Directie Noord ontvangt deze rapportages. De V-monitoring rapportage wordt 1 december van de jaren 1999, 2000 en 2001 gegeven aan Directie Noord. Hiermee wordt aangesloten bij het moment waarop SNN (volgens de kaderbeschikking) over de voortgang van de projecten moet rapporteren. In de voortgang-monitoring van december 1999 gaat het voornamelijk over de eerste resultaten van projecten uit het programma van 1998. In het daarop volgende jaar wordt gerapporteerd over de resultaten van alle projecten.

P-evaluatie

De P-evaluatie wordt uitgevoerd direct nadat de P-monitoring rapportage klaar zijn. De doorlooptijd hiervan is twee weken.

V-evaluatie

De uitvoering van de voortgangsevaluatie start op het moment dat de voortgangmonitoring rapportage klaar is. De doorlooptijd hiervan is 3 maanden (1 maart eindconcept af). Het betreft de synthese, het onderzoek, de analyse en de rapportage. Het Platform Glastuinbouw bespreekt de concept rapportage. De datum waarop dit overleg plaatsvindt wordt door directie Noord vastgesteld in het Platform Glastuinbouw. De eindrapportage zal uiterlijk 1 april worden opgeleverd.

Eind-evaluatie

De Eind-evaluatie vergt een langere doorlooptijd doordat er enquêtes moeten worden uitgevoerd onder de doelgroep. Deze resultaten, de eindafrekening en het onderzoek moeten bekend zijn voor het begin van de evaluatie. De start van de evaluatie is wanneer de laatste voortgang-monitoring rapportage beschikbaar is voor de evaluator. Voor het opzetten, uitvoeren en verwerking van de enquêtes wordt uitgegaan van 3 maanden. Het Platform Glastuinbouw bespreekt een conceptrapportage in maart 2002. Daarna wordt het eind-concept besproken in het bestuurlijk overleg van de Gedeputeerden Landbouw van de drie provincies en de directeur Noord. De afronding van het rapport is daardoor afhankelijk geworden van het genoemde overleg. De rapportage zal echter uiterlijk 1 juni worden opgeleverd. De doorlooptijd van de Eind-evaluatie plus de daaraan voorafgaande enquête, komt daarmee op 6 á 9 maanden.

3 Monitoring

Voor het meten van de effecten is behalve het aantal bedrijven ook het areaal van belang. Vandaar dat bij de beantwoording van de monitoringsvragen geldt dat daar waar om een aantal bedrijven gevraagd wordt ook het areaal dient te worden aangegeven.

3.1 Programma-monitoring (P-monitoring)

<i>indicator</i>	<i>informatiedrager</i>	<i>beschikbaar via</i>
project-gegevens		
Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking; 1 a aanleg van infrastructurele voorzieningen, b verbetering van infrastructurele voorzieningen, 2 a ontwikkelen van kennis-infrastructurele voorzieningen, b verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen, 3 toename van ketenactiviteiten in Noord Nederland, 4 nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten, 5 verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet, 6 nieuwe manieren van afzet, 7 a creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen, b promotie van het glastuinbouwgebied Noord Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen, c verspreiding van kennis over in Noord Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen. Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)	projectplan	SNN
Hoeveel subsidie is er voor het project toegekend? (subsidieverlening)	beschikking subsidie-verlening	DNo
Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken , voor 31-12-2001 ?	projectplan	SNN
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?	„	„
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?	„	„
programma-gegevens		
Hoeveel subsidie is er tot nu toe in totaal toegekend? (subsidieverlening)	beschikking subsidie-verlening	DNo
Hoeveel nieuwe bedrijven kunnen naar verwachting van de programma's gebruik maken, voor 31-12-2001? (bedrijven die van meerdere projecten gebruik maken maar één keer tellen)	programma-omschrijving	SNN

3.2 Voortgang-monitoring (V-monitoring)

<i>indicator</i>	<i>informatiedrager</i>	<i>beschikbaar via</i>
project-gegevens		
Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?	voortgangs-rapportage	SNN
Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?
Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?
Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?
programma-gegevens		
Hoeveel subsidie is er tot nu toe in totaal uitgegeven? (subsidievaststelling)	voortgangs-rapportage	SNN
Hoeveel nieuwe bedrijven hebben er tot nu toe van het resultaat van de programma's gebruik gemaakt? (bedrijven die van meerdere projecten gebruik maken maar één keer tellen)
In welke van de in het Plan van Aanpak genoemde gebieden zijn projecten met subsidie uitgevoerd?
gegevens over nieuwe bedrijven		
Hoeveel nieuwe bedrijven hebben zich na 1-1-99 in Noord Nederland gevestigd?	voortgangs-rapportage	SNN
Waar komt elk nieuw bedrijf vandaan? (Randstad, Noord Nederland of elders)
Waar heeft elk nieuw bedrijf zich gevestigd? (opgesplitst naar de gebieden waar projecten met subsidie zijn uitgevoerd en naar de rest van Noord Nederland)

4 Evaluatie

Voor het meten van de effecten is behalve het aantal bedrijven ook het areaal van belang. Vandaar dat bij de beantwoording van de onderzoeksvragen geldt dat daar waar om een aantal bedrijven gevraagd wordt ook het areaal dient te worden aangegeven.

4.1 Effect van de kaderbeschikking

Leidt de beschikking tot een verbetering van het vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven in de glastuinbouwgebieden in Noord-Nederland?

<i>indicator (onderzoeksvraag)</i>	<i>type</i>	<i>informatiedrager</i>	<i>beschikbaar via</i>	<i>operationalisering</i>
In hoeverre hebben de projecten betrekking op de aanleg van infrastructurele voorzieningen?	P-eval V-eval E-eval	P-monitoring rapportages P-evaluatie rapportages P-evaluatie rapportages	DNo	synthese
In hoeverre hebben de projecten betrekking op de verbetering van infrastructurele voorzieningen?	"	"	"	"
In hoeverre hebben de projecten betrekking op het ontwikkelen van kennisinfrastructurele voorzieningen?	"	"	"	"
In hoeverre hebben de projecten betrekking op de verbetering van kennisinfrastructurele voorzieningen?	"	"	"	"
Zorgen de projecten voor een toename van ketenactiviteiten in Noord Nederland?	"	"	"	"
In hoeverre hebben de projecten betrekking op het vinden van nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten?	"	"	"	"
In hoeverre hebben de projecten betrekking op verbeteringen van logistieke systemen ten behoeve van de afzet?	"	"	"	"
Zijn er nieuwe manieren van afzet ontwikkeld?	"	"	"	"
In hoeverre hebben de projecten betrekking op het creëren van innovatieve technologieën/ werkwijze?	"	"	"	"
In hoeverre hebben de projecten betrekking op de promotie van het glastuinbouwgebied Noord Nederland m.b.v. aldaar ontstane innovatieve technologieën/ werkwijzen?	"	"	"	"
In hoeverre hebben de projecten betrekking op de verspreiding van kennis over de innovatieve technologieën/werkwijzen bedacht in Noord Nederland?	"	"	"	"

Hoeveel bedrijven kunnen naar verwachting van de resultaten van de projecten gebruik maken? (per project en uitgesplitst naar bestaande en nieuwe bedrijven) Opmerking: daar waar mogelijk concrete aantallen, anders beschrijvend.	P-eval V-eval E-eval	P-monitoring rapportages P-evaluatie rapportages P-evaluatie rapportages	DNo	synthese
Hoeveel bedrijven hebben van de resultaten van de projecten gebruik gemaakt? (per project en uitgesplitst naar bestaande en nieuwe bedrijven) Opmerking: daar waar mogelijk concrete aantallen, anders beschrijvend.	V-eval + E-eval	V-monitoring rapportage	DNo	synthese

Bevordert de kaderbeschikking het verplaatsen van bedrijven naar Noord Nederland?

<i>indicator (onderzoeksvraag)</i>	<i>type</i>	<i>informatiedrager</i>	<i>beschikbaar via</i>	<i>operationa lisering</i>
Hoeveel nieuwe bedrijven hebben zich gevestigd in Noord-Nederland? Hoeveel van deze bedrijven kwamen uit Noord Nederland, Randstad en elders? Hoeveel is dit meer dan de autonome groei?	V-eval + E-eval	V-monitoring rapportage	DNo	synthese
Welk deel van de nieuwe bedrijven bevindt zich in de gebieden waar projecten met subsidie van de kaderbeschikking zijn uitgevoerd?	V-eval + E-eval	V-monitoring rapportage	DNo	synthese
Heeft de beschikking een doorslaggevende rol gespeeld bij de keuze tot nieuw vestiging in Noord Nederland? (uitgesplitst naar herkomst; Noord Nederland, Randstad en elders)	E-eval			enquête
Zijn er andere factoren geweest die een doorslaggevende rol hebben gespeeld? (uitgesplitst naar herkomst; Noord Nederland, Randstad en elders)	E-eval			enquête
Is het vestigingsklimaat van het Noorden bekend bij de bedrijven in de Randstad?	V-eval + E-eval	rapportage project acquisitie		onderzoek

4.2 Efficiency van de kaderbeschikking

Hoe efficiënt zijn de gelden van de beschikking besteed?

<i>indicator (onderzoeksvraag)</i>	<i>type</i>	<i>informatiedrager</i>	<i>beschikbaar via</i>	<i>operationa- lisering</i>
Hoeveel subsidie is er in het kader van de gehele beschikking toegekend, a per verwacht deelnemend nieuw bedrijf?	V-eval	P-monitoring rapportages + beschikking omtrent subsidieverlening	DNo	synthese
b per al daadwerkelijk deelnemend nieuw bedrijf?	V-eval	V-monitoring rapportage + beschikking omtrent subsidieverlening	DNo	synthese
Hoeveel subsidie is er in het kader van de gehele beschikking uitgegeven per deelnemend nieuw bedrijf?	E-eval	V-monitoring rapportage + eindafrekening van beide programma's	DNo	synthese
Hoeveel subsidie is er toegekend aan infrastructuur-projecten, a per verwacht daar aan deelnemend nieuw bedrijf?	V-eval	P-monitoring rapportages + beschikking omtrent subsidieverlening	DNo	synthese
b per al daadwerkelijk daar aan deelnemend nieuw bedrijf?	V-eval	V-monitoring rapportage + beschikking omtrent subsidieverlening	DNo	synthese
Hoeveel subsidie is er uitgegeven aan infrastructuur-projecten per daar aan deelnemend nieuw bedrijf?	E-eval	V-monitoring rapportage + eindafrekening van beide programma's	DNo	synthese

Zijn de uitvoeringskosten en uitvoeringslasten geminimaliseerd?

<i>indicator (onderzoeksvraag)</i>	<i>type</i>	<i>informatiedrager</i>	<i>beschikbaar via</i>	<i>operationa- lisering</i>
Hoeveel procent van de totale subsidie is gebruikt als uitvoeringskosten?	E-eval	eindafrekening van beide programma's	DNo	synthese
Hoeveel tijd heeft Directie Noord ingezet voor de uitvoering van de kaderbeschikking?	E-eval		DNo	opvragen

5 Verantwoordelijkheden en begroting

5.1 Verantwoordelijkheden

De verantwoordelijkheden bij de uitvoering van de evaluatie van de kaderbeschikking zijn verdeeld over Directie Noord, SNN en IKC-Landbouw.

- IKC-Landbouw
IKC-Landbouw voert de regie over alle evaluaties en is eindverantwoordelijk voor het opleveren van de evaluatie rapportages, inclusief beleidsaanbevelingen, aan Directie Noord.

Beide programma-evaluaties en de eerste voortgang-evaluatie (voorjaar 2000) worden uitgevoerd door het IKC-Landbouw in samenwerking met Directie Noord. Dit mede om ervaring op te doen met dit uitvoeringsinstrument en zonodig het instrument aan te kunnen passen. De tweede voortgang-evaluatie en de eind-evaluatie worden uitgevoerd door een onafhankelijke derde partij.

Bij de uitvoering van de evaluatie heeft de evaluator het recht alle benodigde informatie in te zien.

- Directie Noord
Directie Noord is verantwoordelijk voor het inbrengen van de evaluatiegegevens en daaruit voortkomende beleidsaanbevelingen in het traject van beleidsontwikkeling en besluitvorming.

In het evaluatie traject brengt de directie de concept evaluaties in op de bijeenkomsten van het Platform Glastuinbouw. Ook stemt zij de rapportages af met de Gedeputeerden Landbouw van de provincies Friesland, Groningen en Drenthe (SNN). Tevens geeft zij op de vastgestelde momenten informatie vrij over de eindafrekening van de kaderbeschikking.

In 2002 neemt Directie Noord het besluit of in 2005 nogmaals een evaluatie plaats vindt en op welke wijze.

- Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN)
SNN is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de monitoring en het leveren van de monitoring rapportages op de vastgestelde momenten. De monitoring rapportages worden geleverd aan Directie Noord.
Het Platform Glastuinbouw en SNN bespreken de concept evaluatie rapportages.

De evaluator maakt voor de beantwoording van de evaluatievragen gebruik van de monitoring rapportages. Dit betekent dat afstemming moet plaats vinden tussen IKC-Landbouw, Directie Noord, te zijner tijd de betrokken onafhankelijke partij en SNN over de aanlevering van de gegevens.

De eerste P-monitoring en P-evaluatie (programma 1998) is een nauwe samenwerking tussen IKC-Landbouw, directie Noord en SNN. Deze gezamenlijke exercitie levert inzicht op welke gegevens in de voorgestelde informatiedragers nog ontbreken. De ontbrekende gegevens worden dit jaar aanvullend aangeleverd door SNN. In de daarop volgende monitoring rapportages zullen alle gegevens worden opgenomen.

5.2 Begroting

In dit instrument is voorzien dat SNN gegevens verzameld en verwerkt tot monitoring rapportages. De kosten hiervoor worden door SNN verrekend met LNV binnen de in de kaderbeschikking benoemde post "apparatuurkosten van het SNN" (artikel 5 lid 2).

De evaluaties worden uitgevoerd onder regie van en gedeeltelijk door het IKC-Landbouw in samenwerking met Directie Noord. Voor deze werkzaamheden gelden de hiervoor gemaakte onderlinge afspraken tussen het IKC en de Directie Noord.

De kosten voor aan derden uitbestede opdrachten vallen onder de verantwoordelijkheid van Directie Noord.

Begrote tijdsinzet van de verschillende partijen en de materiele kostenposten:

Rapportages:	door wie:	tijdsinzet;		materiele aspecten:
		aantal dagen per rapportage	aantal rapportages	
P monitoring ⁽¹⁾	SNN	2	2	
V monitoring ⁽¹⁾	SNN	3	3	
P evaluatie	IKC-Landbouw Directie Noord	IKC-L 5 DNo 2	2	DNo: drukkosten
1 ^{ste} V evaluatie	IKC-Landbouw Directie Noord	IKC-L 10 ⁽²⁾ DNo 5	1	DNo: drukkosten evt. aanvullend onderzoek
2 ^{de} V evaluatie	uitvoerende organisatie IKC-Landbouw Directie Noord	uitv.org. 8 ⁽²⁾ IKC-L 5 ⁽²⁾ DNo 3	1	DNo: drukkosten evt. aanvullend onderzoek
Eind-evaluatie	uitvoerende organisatie IKC-Landbouw Directie Noord	uitv.org. 15 ⁽²⁾ IKC-L 10 ⁽²⁾ DNo 5	1	DNo: drukkosten kosten enquête evt. aanvullend onderzoek

ad ⁽¹⁾ : Voor de monitoring is alleen de tijdsinzet opgenomen die extra nodig is naast het verzorgen van de in de kaderbeschikking afgesproken programma beschrijvingen en voortgangsrapportages.

ad ⁽²⁾ : Tijdsinzet voor de eventueel benodigde extra onderzoeken (naar bekendheid van het vestigingsklimaat bij bedrijven elders in het land) moet t.z.t. vastgesteld worden.

Bijlage 1: Uitwerking evaluatievragen voor de evaluator

Leidt de beschikking tot een verbetering van het vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven in de glastuinbouwgebieden in Noord-Nederland?

In hoeverre hebben de projecten betrekking op de aanleg van infrastructurele voorzieningen?	<p>Het antwoord op deze vragen worden wordt verkregen uit de bij de monitoring gestelde vragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking; <ol style="list-style-type: none"> 1 a aanleg van infrastructurele voorzieningen, b verbetering van infrastructurele voorzieningen, 2 a ontwikkelen van kennis-infrastructurele voorzieningen, b verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen, 3 toename van ketenactiviteiten in Noord Nederland, 4 nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten, 5 verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet, 6 nieuwe manieren van afzet, 7 a creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen, b promotie van het glastuinbouwgebied Noord Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen, c verspreiding van kennis over in Noord Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen. - Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving) <p>(P-monitoring)</p>
In hoeverre hebben de projecten betrekking op de verbetering van infrastructurele voorzieningen?	
In hoeverre hebben de projecten betrekking op het ontwikkelen van kennisinfrastructurele voorzieningen?	
In hoeverre hebben de projecten betrekking op de verbetering van kennisinfrastructurele voorzieningen?	
Zorgen de projecten voor een toename van ketenactiviteiten in Noord Nederland ?	
In hoeverre hebben de projecten betrekking op het vinden van nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten?	
In hoeverre hebben de projecten betrekking op verbeteringen van logistieke systemen ten behoeve van de afzet?	
Zijn er nieuwe manieren van afzet ontwikkeld?	
In hoeverre hebben de projecten betrekking op het creëren van innovatieve technologieën/ werkwijze?	
In hoeverre hebben de projecten betrekking op de promotie van het glastuinbouwgebied Noord Nederland m.b.v. aldaar ontstane innovatieve technologieën/ werkwijze?	
In hoeverre hebben de projecten betrekking op de verspreiding van kennis over de innovatieve technologieën/werkwijzen bedacht in Noord Nederland?	
<p>Hoeveel bedrijven kunnen naar verwachting van het resultaat van een project gebruik maken? Per project en uitgesplitst naar bestaande en nieuwe bedrijven.</p> <p>opmerking: daar waar mogelijk concreet aantal; is dit niet mogelijk dan beschrijvend</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken , voor 31-12-2001 ? - Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn? - Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn? <p>(P-monitoring)</p>

<p>Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van een project gebruik gemaakt? Per project en uitgesplitst naar bestaande en nieuwe bedrijven.</p> <p>opmerking: daar waar mogelijk concreet aantal; is dit niet mogelijk dan beschrijvend</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel bedrijven hebben al van het resultaat van het project gebruik gemaakt? - Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven? - Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven? <p>(V-monitoring)</p>
--	---

Bevordert de kaderbeschikking het verplaatsen van bedrijven naar Noord Nederland?

<p>Hoeveel nieuwe bedrijven hebben zich gevestigd in Noord-Nederland? Hoeveel van deze bedrijven kwamen uit Noord Nederland, Randstad en elders? Hoeveel is dit meer dan de autonome groei?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel nieuwe bedrijven hebben zich na 1-1-99 in Noord Nederland gevestigd? (V-monitoring) - Waar komt elk nieuw bedrijf vandaan? (Randstad, Noord Nederland of elders) (V-monitoring) - onderzoeksvraag, tzt vaststellen
<p>Welk deel van de nieuwe bedrijven bevindt zich in de gebieden waar projecten met subsidie van de kaderbeschikking zijn uitgevoerd?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - In welke van de in het Plan van Aanpak genoemde gebieden zijn projecten met subsidie uitgevoerd? - Waar heeft elk nieuw bedrijf zich gevestigd? (opgesplitst naar de gebieden waar projecten met subsidie zijn uitgevoerd en naar de rest van Noord Nederland) - <p>(V-monitoring)</p>
<p>Heeft de beschikking een doorslaggevende rol gespeeld bij de keuze tot nieuw vestiging in Noord Nederland? opgesplitst naar Noord Nederland, Randstad en elders</p>	<ul style="list-style-type: none"> - enquêtevraag, tzt vaststellen - Waar komt elk nieuw bedrijf vandaan? (Randstad, Noord Nederland of elders) (V-monitoring)
<p>Zijn er andere factoren geweest die een doorslaggevende rol hebben gespeeld? opgesplitst naar Noord Nederland, Randstad en elders</p>	<ul style="list-style-type: none"> - enquêtevraag, tzt vaststellen - Waar komt elk nieuw bedrijf vandaan? (Randstad, Noord Nederland of elders) (V-monitoring)
<p>Is het vestigingsklimaat van het Noorden bekend bij de bedrijven in de Randstad?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - onderzoeksvraag / rapportage project acquisitie, tzt vaststellen

Hoe efficiënt zijn de gelden van de beschikking besteed?

<p>Hoeveel subsidie is er in het kader van de gehele beschikking toegekend,</p> <p>a per verwacht deelnemend nieuw bedrijf?</p> <p>b per al daadwerkelijk deelnemend nieuw bedrijf?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel subsidie is er tot nu toe in totaal toegekend? (beschikking omtrent subsidie-verlening) - Hoeveel nieuwe bedrijven zullen naar verwachting van de programma's gebruik maken, voor 31-12-2001? (P-monitoring) - Hoeveel nieuwe hebben er tot nu toe van het resultaat van de programma's gebruik gemaakt? (V-monitoring)
<p>Hoeveel subsidie is er in het kader van de gehele beschikking uitgegeven per deelnemend nieuw bedrijf?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel subsidie is er in totaal uitgegeven? (eindafrekening van beide programma's) - Hoeveel nieuwe bedrijven hebben van het resultaat van de programma's gebruik gemaakt? (V-monitoring)
<p>Hoeveel subsidie is er toegekend aan infrastructuur-projecten,</p> <p>a per verwacht daar aan deelnemend nieuw bedrijf?</p> <p>b per al daadwerkelijk daar aan deelnemend nieuw bedrijf?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Welke projecten hebben tot doel;</i> <ul style="list-style-type: none"> 1 a <i>aanleg van infrastructuurle voorzieningen,</i> b <i>verbetering van infrastructuurle voorzieningen,</i> (P-monitoring) - <i>Hoeveel subsidie is er aan deze projecten toegekend?</i> (beschikking omtrent subsidie-verlening) - <i>Hoeveel nieuwe bedrijven zullen naar verwachting van de resultaten van deze projecten gebruik maken?</i> (P-monitoring) - Hoeveel nieuwe bedrijven hebben van het resultaat van deze projecten gebruik gemaakt? (V-monitoring)
<p>Hoeveel subsidie is er uitgegeven aan infrastructuur-projecten per daar aan deelnemend nieuw bedrijf?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Welke projecten hebben tot doel;</i> <ul style="list-style-type: none"> 1 a <i>aanleg van infrastructuurle voorzieningen,</i> b <i>verbetering van infrastructuurle voorzieningen,</i> (P-monitoring) - <i>Hoeveel subsidie is er in totaal aan deze projecten uitgegeven?</i> (eindafrekening van beide programma's) - <i>Hoeveel nieuwe bedrijven hebben van de resultaten van deze projecten gebruik gemaakt?</i> (V-monitoring)

Zijn de uitvoeringskosten en uitvoeringslasten geminimaliseerd?

<p>Hoeveel procent van de totale subsidie is gebruikt als uitvoeringskosten?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel subsidie is er in totaal uitgegeven? - Hoe hoog is het bedrag dat aan SNN is uitbetaald aan uitvoeringskosten? <p>(onderzoeksvragen over eindafrekening van beide programma's)</p>
<p>Hoeveel tijd heeft Directie Noord ingezet voor de uitvoering van de kaderbeschikking?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel tijd heeft Directie Noord ingezet voor de uitvoering van de kaderbeschikking? <p>(onderzoeksvraag aan Directie Noord)</p>

Bijlage 2: Begrippenlijst

Kaderbeschikking	Kaderbeschikking Structuurverbetering Glastuinbouw in Noord-Nederland, van 12-08-1998 (No. J.984924),
Plan van Aanpak	Plan van Aanpak Glastuinbouw 1998-1999 voor de glastuinbouwgebieden in Groningen, Friesland en Drenthe, zoals vastgelegd door de gedeputeerde staten van Groningen bij besluit van 16 december 1997, kenmerk 97.18126, gedeputeerde staten van Friesland bij besluit van 20 januari 1998, kenmerk MO/97/156091 en gedeputeerde staten van Drenthe bij besluit van 16 december 1997, kenmerk 6.10/9708852, (overgenomen uit Kaderbeschikking)
SNN	Samenwerkingsverband Noord- Nederland Bij gemeenschappelijke regeling per 1 juli 1992 opgericht openbaar lichaam in de zin van artikel 41, juncto artikel 8, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen, (overgenomen uit Kaderbeschikking)
Noordelijke overheden	provincies Groningen, Friesland en Drenthe, alsmede gewesten, gemeenten en waterschappen, voorzover gelegen of werkzaam binnen de provincies Groningen, Friesland en Drenthe, (overgenomen uit Kaderbeschikking)
glastuinbouwgebied	gebied waarin overeenkomstig de daaraan gegeven bestemming in de bestemmingsplannen in de provincies Groningen, Friesland of Drenthe hoofdzakelijk of in overwegende mate de teelt van groenten, klein fruit en siergewassen onder glas, met inbegrip van de teelt van uitgangsmateriaal, kan plaatsvinden, (overgenomen uit Kaderbeschikking)
glastuinbouwbedrijf	een bedrijf dat voldoet aan de door het LEI-DLO en het CBS gehanteerde (hoofd)bedrijfstypering (VAT) voor glasgroente-, glasbloemen- of overige glasbedrijven,
bedrijf	tenzij nader omschreven: een glastuinbouwbedrijf volgens bovenstaande definitie,
Noord Nederland	het grondgebied van de provincies Groningen, Friesland en Drenthe,
de Randstad	de glastuinbouwgebieden in Noord- en Zuid Holland van waaruit het gewenst geacht wordt dat bedrijven vertrekken (cq stoppen) om ruimte te maken voor herstructurering in die gebieden, dit betreft met name het Westland en Aalsmeer e.o.,
nieuwe bedrijven	alle volledige glastuinbouwbedrijven in Noord Nederland die na 1-1-99 gebouwd worden (of voor het eerst in gebruik genomen worden),
bestaande bedrijven	alle op 1-1-99 al in bedrijf zijnde glastuinbouwbedrijven in Noord Nederland,
uitbreidende bedrijven	bedrijven die voor 1-1-99 al een vestiging in Noord Nederland hebben en aansluitend op dezelfde locatie uitbreiden,
subsidie	in dit rapport wordt met het begrip "subsidie" alleen de subsidiegelden vanuit LNV bedoeld welke in het kader van deze beschikking worden toegekend (voor '98 en '99 vastgesteld op maximaal 10 miljoen).

Ter verduidelijking enkele omschrijvingen en voorbeelden bij de begripsomschrijvingen

glastuinbouwbedrijf een bedrijf dat voldoet aan de door het LEI en CBS gehanteerde (hoofd)bedrijfstypering (VAT) voor glasgroente-, glasbloemen- en overige glasbedrijven,

Hieronder vallen dus niet:
Bedrijven die voor het grootste deel hun inkomsten genereren uit buitenteelten zoals met name boomteelt of fruitteelt met een beperkt deel glas.

nieuwe bedrijven alle bedrijven die na 1-1-99 een nieuw volledig glastuinbouwbedrijf bouwen (of gaan bouwen) in Noord Nederland.

Met de term "volledig" wordt bedoeld dat het bedrijf technisch zodanig is uitgerust dat het zelfstandig als bedrijf kan functioneren, dus naast de teeltruimten ook beschikt over bedrijfsgebouwen met; werk- en/of sorteerruimte, eigen verwarmingsinstallaties, een eigen water- en bemestingsinstallatie, opslagruimte, kantoor, kantine en sanitaire voorzieningen.

(hiermee wordt niet uitgesloten dat men ook van centrale of in cluster verband aangelegde voorzieningen gebruik kan maken)

Een nieuw bedrijf kan zijn:

- een nieuw bedrijf van een startende ondernemer,
- een nieuw bedrijf van een ondernemer die elders een bedrijf (vestiging) beëindigd of verkocht heeft,
- een nieuw bedrijf van een ondernemer (of onderneming) die elders nog één of meer vestigingen heeft en in de vorm van een nieuw bedrijf uitbreidt

Hieronder valt niet:

- Een bestaand bedrijf dat wordt overgenomen.
- (zie "bestaande bedrijven")

bestaande bedrijven alle op 1-1-99 al in bedrijf zijnde glastuinbouwbedrijven in Noord Nederland

Hieronder valt o.a.:

- een in Noord Nederland gelegen bedrijf dat wordt overgenomen. (ook als het wordt overgenomen door bijvoorbeeld een uit de Randstad afkomstige ondernemer, ook als dit gepaard gaat met een aanzienlijke uitbreiding en of volledige omschakeling van gewas en/of teeltmethode.)
(alleen als de bestaande kassen en bedrijfsgebouwen geheel worden gesloopt en vervangen door nieuwbouw, kan bij overname sprake zijn van een "nieuw bedrijf".)

vanuit de Randstad verplaatste bedrijven	<p>nieuwe bedrijven in Noord Nederland waarvan ondernemer (eigenaar) afkomstig is uit de Randstad en na 1-1-99 naar het Noorden getrokken is.</p> <p>Dit zijn dus nieuwe bedrijven van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - startende ondernemers die daarvoor woonachtig cq werkzaam waren in de Randstad, - ondernemers die in de Randstad een vestiging beëindigd of verkocht hebben, - ondernemers die in de Randstad nog één of meer vestigingen hebben en in de vorm van een nieuw bedrijf in Noord Nederland uitbreiden, <p>Ondernemers (of ondernemingen) die behalve in de Randstad ook al één of meer vestigingen in het Noorden hadden behoren hier niet bij. Zij worden al beschouwd als afkomstig uit Noord Nederland.</p>
binnen Noord Nederland verplaatste bedrijven	<p>nieuwe bedrijven in Noord Nederland waarvan ondernemer (eigenaar) al afkomstig is uit één van de drie noordelijke provincies. (+ toelichting conform aan "vanuit de Randstad")</p>
van elders verplaatste bedrijven	<p>nieuwe bedrijven in Noord Nederland waarvan ondernemer (eigenaar) <u>niet</u> afkomstig is uit de Randstad of uit één van de drie noordelijke provincies. (+ toelichting conform aan "vanuit de Randstad")</p>
"van (het resultaat van) een project of programma gebruikmakend bedrijf" en "aan een project of programma deelnemend bedrijf"	<p>een bedrijf dat deel neemt aan een activiteit dat binnen één (of meer) van de projecten plaats vindt, of een bedrijf dat gebruik maakt van voorzieningen of producten (diensten) die het resultaat vormen van één van de projecten.</p>